

que sigui més que amb caràcter de translació metafòrica que hi afegeix «escabrós, accidentat» (definició que copien d'ell Amades, BDC xxii, 158, i AlcM), pensant en algun camí pedregós i mal mantingut. —³ Acc. que troba un eco en algun parlar occità, com *lūr* «hässlich» a Aniana (Erau, BbZRPb. lxi, 46); i que potser ja era antiga puix que la glosa «informis: turpis vel *lorida*, seu sine forma» ja es troba en un còdex Vaticà del S. x (CGL v, 504.16).
⁴ El primer testimoni inequívoc és de 1636. En el S. xvi es troba ja alguna acc. anàloga però de caràcter figurat, «*lourdement chargée de dettes*» en Amyot, God. x, 97. —⁵ L'antiguitat i l'àrea geogràfica d'aquesta acc. s'amplien encara una mica més si tenim en compte el proverbi *Populo stulto Episcopus lurdus*, que segons un escriptor de la primera meitat del S. xii (cita en Du C.) hauria pronunciat un antic bisbe de Milà. —⁶ L'altra cita que en dona el PSW (iv, 439), atribuïda a Raimbaut d'Aurenga, té sentit ben obscur, i és lícit sospitar que sigui una lliçó interpolada, si no fos que del trobar clus d'En Raimbaut es poden esperar aplicacions ben estrafalàries. —⁷ S'hi adheriren essencialment Schuchardt (ZRPb. xiii, 529-30), M-Lübke (REW_{1,3}, 5176), Rohlfes (ASNSL clxi, 314), Bloch i AAlonso (R. F. Hisp. vii, 44-5), Wartburg (se'n rentava les mans, sense rebutjar-ho, en la seva nota 19), i jo mateix, a desgrat de les meves reserves, ja en el DCEC (s. v. LERDO), vaig quedar-me bastant en roda.

Lloreda, lloredar, llorer, llorerar, lloreret, V. llor

LLORIGA, 'armadura feta de làmines imbricades', del ll. *lorica* 'cuirassa', derivat del ll. *lorum* 'cuïro', 'corretja'. □ 1.ª doc.: c. 1300.

Sense assegurar que es troba en la Cròn. de Jaume I, crec recordar-l'hi si bé no en tinc nota a mà; cf. W. Giese, *Waffen nach den katalanischen Chroniken des 13ten. Jahrh.* VKR I (1928), 141-82. En tot cas apareix en la de Muntaner: «Com jorn se féu, les galees vengren pendre terra; e jo, ab un bon cavall que tenia, mi terç de cavallers armats¹ ab *loriques* e perpunts, contrasté als palomers de pendre terra, bé entró a mi ja tèrcia, e a la fin, deu galees anaren pendre terra luny» (§ 227, Casac. vi, 72.1). «Divís fer la batalla a cavall ab armes --- acha de una mà, daga de tres palms e mig, los cavalls encubertats de ço que cascú mills li parrà, de cubertes de cuyro o de *loriga*, testera de acer, sens spasa ne altra maestria, sella de guerra ab streps desligats», JoMartorell (Ag., § 137, 211.4).

Més que d'una cuirassa de metall es va tractar, doncs, almenys molt de temps, d'una protecció feta per al cos amb trossos de cuïro imbricats, de conformitat amb la derivació del mot dins el llatí. També va ser després una peça de metall que protegia una part del molí: «un bastiment de fusta de molí de sanc ab sa *lorig*' e matall ---» en un inv. de les Drassanes, de 1467 (semblantment en els docs. de 1409 i 1420 adduïts per AlcM; no crec real sinó error de transcrip-

ció la forma *loreques* citada de 1367 pel DAG.). L'acc. 'cèrcol de ferro que va a l'interior del botó d'una roda', DFa. (que és també sard *lorika*, Rom. XLIX, 524), ja es documenta en OPou: «*lloriga*: oculus»; citat a continuació de «la cuberta o caxa del carro» i «lo alfordó» (ThPu.). A l'Aragó *loriga* té, encara, el sign. de «aro de hierro para sostener los pucheros en el hogar» (Borao). El mot no s'ha conservat en romànic, fora del català, més que en portuguès i castellà *loriga*, acompanyats de manlleus cèltics i del grec bizantí (Jud, ZRPb. xxxviii, 34).

DERIV.: +Lloric 'articulació d'ossos': «munyó i llorics del munyó --- llorics dels dits ---» en el tarragoní Cebrià de Montoliu (trad. de *Fulles d'Herba* de Walt Whitman, *Bibl. Pop. de l'Avenç*, vol. 101, p. 32). Llorigar. Llorigat. Llorigó (S. xv, *Hist. troyanes*).

Desllorigar [c. 1390: *desllorigué* Aversó, 578.19], després no recollit pels diccs. fins a Belv.: «*desllorigarse algun os*: desgovernarse, desconcertarse; fer moviments estranys y violents del cos, *desgoznarse*». Avui usual en cat. central, la major part del Princ. i les Illes: eiv. «*desllurigà*: desvencijar», PzCabr.; «desjuntar, separa: una cosa de otra, desencajar, desquiciar; descoyuntarse algún hueso», *Damen.*; = cast. *desternillarse (de risa)*: «mentres la criada 's desllorigava rihent ab les mans als costats, los llassos prisats del devantal blanc voleyant al ayre ---», Noller (*La Pap.*, 11). Crec que a Benasc diuen *desdologar-se*, en tot cas *desdologadura* per «dislocadura»: «se ha feto una *desdologadura* horrible a la caniella», «tiengo una *desdologadura* horrorosa al clavillero» (Ferraz, 49, 39); però encara que pugui semblar indici d'una etimologia *desde-logar*, rebutjo la idea, car és més probable que la forma benasquesa resulti d'un *desrelogadura metàtesi de *desloreogadura*, ajudant-hi la contaminació de *llogà(r)* 'lloc', car altrament hi hauria d'haver *ll* com en aquest i no pas *l*.

Es tracta d'una comparació amb l'acoblament o imbricament de làmines que constituïa la lloriga. En efecte el verb ja està documentat en llatí tardà: «*deloricatum*: laceratum», CGL v, 285.29; «*diloricare*: scindere», CGL v, 640.55, i Nònius 101.7, i «*diloricare*: desmollar la malla y hender» en Nebrija (però no Busa-N. 1507); cf. Spitzer, *Etyim. aus d. Kat.* (*Nph. Mgn.* 1913, 157ss.).

En lloc de *desllorigador* s'ha dit *llorigador* (Ruyra) i *llorigadura* per *desllorigadura*. *Desllorigador* [«ballador d'os; 'coyuntura': *trobar el desll-*», Belvitges; *Damen.*]: «ha començat a maniobrar en lo rellotge --- lo ha fet prou suar lo traure'n la pèndola, no sabent trobar lo *desllorigador* --- per lo difícil de manejar i veure bé, sent matèria de tenir-se que posar les ulle-res», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 75). *Desllorigadura*. *Desllorigament*: «ensulsiades colossals, que deixaren al viu roques nues i pelades, com inseputls cranis de titans; i, per entremig de tal *desllorigament*, hi veia verdejar, en ufanós embull, des del roure aparatós i la rogenca alzina dels soleis, fins al frescal faig de les obagues», MrnVayreda (*Puny.*, pròleg, 19; 4, 24). +*Desllorigada* f. [Belv.]. *Desenllorigar*.